

Platform Biociden, Aqua Nederland,
leveranciers Koper-zilverionisatie
(zie adreslijst)**Landelijke aanpak verboden toepassing van koper-zilverionisatie ter preventie van legionellabacteriën in collectieve leidingwaterinstallaties**

Datum

20 FEB. 2007

Kenmerk

BWL/2006339512

Bijlage(n)

1. Voorwaarden en toelichting
2. Meldingsformulier leverancier
3. Meldingsformulier gebruiker

Nederland wordt geregeld geconfronteerd met de groei van legionellabacteriën in collectieve leidingwaterinstallaties. In mijn brief van 15 augustus 2006 aan de Tweede Kamer (TK 2005-2006, 26442, nr 23) heb ik een voorkeursvolgorde voor beheerstechnieken aangegeven, waarbij thermisch beheer en fysische technieken (micro- en ultrafiltratie, UV-licht en pasteurisatie) als eersten zijn genoemd en koper-zilverionisatie (samen met anodische oxidatie) op de derde plaats staat. Dit betekent dat de toepassing van koper-zilverionisatie aan de orde kan zijn indien toepassing van thermisch beheer of fysische technieken redelijkerwijs niet mogelijk is dan wel onvoldoende effect heeft of zal hebben.

Aangezien koper-zilverionisatie wordt aangemerkt als biocide, in de zin van artikel 1 van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962, is voordat toepassing mogelijk is, een toelating op basis van artikel 2 van deze wet door het College voor de toelating van bestrijdingsmiddelen (Ctb) vereist. Een dergelijke toelating is op dit moment niet verleend. Dit betekent dat de toepassing van koper-zilverionisatie in strijd met de Bestrijdingsmiddelenwet is, tenzij op grond van artikel 18 van het Bestrijdingsmiddelenbesluit voor de betreffende locatie een ontheffing voor proefdoeleinden verleend is. Voor een aantal locaties is de ontheffingstermijn echter (bijna) verstreken en bovendien worden dergelijke ontheffingen alleen verleend voor zover het middel in een proefstadium verkeert.

Ter bestrijding van legionellabacteriën is het wenselijk dat de toepassing van koper-zilverionisatie wordt toegestaan op bepaalde locaties met hardnekkige legionellaproblemen aangezien andere preventietechnieken daar onvoldoende soelaas blijken te bieden.

Tot op heden is niet gebleken dat de toepassing van koper-zilverionisatie ernstige gevaren voor de veiligheid of gezondheid van de mens en dieren met zich meebrengt. Gezien deze feiten en omstandigheden verstrek ik middels dit schrijven mijn standpunt over hoe en in welke omstandigheden eigenaren en leveranciers de techniek van koper-zilverionisatie vooralsnog kunnen toepassen in afwachting van een besluit van het Ctb over de toelaatbaarheid.

Na ambtelijk overleg met de departementen van Justitie, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ben ik tot het standpunt gekomen dat het op de markt brengen en het toepassen van koper-zilverionisatieapparatuur in bepaalde gevallen en onder specifieke voorwaarden mogelijk moet zijn. Tot maximaal drie jaar na dagtekening van deze brief zal bij het voldoen aan de gestelde voorwaarden niet handhavend worden opgetreden. Deze gedoogregeling laat de verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie (OM) voor de strafrechtelijke handhaving onverlet. Dat betekent dat het OM, indien zij dit noodzakelijk acht, kan besluiten om strafrechtelijk in te (laten) grijpen.

Ik heb de voorwaarden waaraan moet worden voldaan vermeld in bijlage 1. In bijlagen 2 en 3 staan de te hanteren formulieren. Deze voorwaarden omvatten voor degene die koper-zilverionisatieapparatuur op de markt wil brengen met name de eis om binnen zes maanden na verzending van deze brief een volledige aanvraag tot toelating in te dienen bij het Ctb. Voor de gebruikers geldt de eis dat een risicoanalyse is opgesteld waaruit blijkt dat thermisch beheer of de aanwending van fysische technieken redelijkerwijs niet mogelijk is dan wel onvoldoende effect heeft of zal hebben. Daarnaast geldt voor de gebruikers een aantal specifieke gebruiksvorschriften.

Het is primair aan de betreffende bedrijven zelf om te beoordelen of er voldaan wordt aan de voorwaarden tot het op de markt brengen respectievelijk gebruiken van koper-zilverionisatieapparatuur ter bestrijding van legionellabacteriën. De VROM-Inspectie zal bij haar controles nagaan of daadwerkelijke voldaan wordt aan de gestelde voorwaarden. Indien dat niet het geval is, zal de inspectie handhavend optreden.

Dit standpunt zal worden bekendgemaakt door toezending aan Aqua Nederland, het Platform Biociden en de bij het Ministerie van VROM bekende leveranciers van koper-zilverionisatieapparatuur en door het te plaatsen op de website van het Ministerie van VROM.

In mijn eerdergenoemde brief van 15 augustus 2006 aan de Tweede Kamer staat anodische oxidatie (evenals koper-zilverionisatie een vorm van elektrochemisch beheer) op gelijke hoogte in de voorkeursvolgorde. Anodische oxidatie wordt in het kader van de huidige Bestrijdingsmiddelenwet 1962 in bepaalde gevallen als biocide aangemerkt. In het kader van de toekomstige Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (die de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 vervangt en waarvan het ontwerp momenteel bij de Eerste Kamer ligt) worden zelfs alle vormen van anodische oxidatie aangemerkt als toepassing van een biocide. Tegen deze achtergrond ligt het daarom in de bedoeling om voor anodische oxidatie op korte termijn eenzelfde soort beleidslijn te ontwikkelen als hierboven voor koper-zilverionisatie is gepresenteerd.

Hoogachtend,
de Staatssecretaris van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

Drs. P.L.B.A. van Geel

Adreslijst Platform Biociden, Aqua Nederland, leveranciers koper-zilverionisatie

Hatenboer-Water
t.a.v. G. Heijnen
Postbus 6013
3002 AA Rotterdam

Ateca
t.a.v. M. Engelenburg
Raamweg 17
2596 HL Den Haag

Holland Watertechnology
t.a.v. de heer H. v.d. Wouwe
Postbus 48
4190 CA Geldermalsen

Excellent Ozone Systems & Consultants
t.a.v. de heer K. Pluim
Postbus 65
6960 AB Eerbeek

Waterman International B.V.
De Nieuwe Vaart 32
1401 GR Bussum

TWMS
t.a.v. de heer T. Bieze
Avignonlaan 47
5627 GA Eindhoven

Aqua Assistance
t.a.v. de heer M. Cornelissen
Postbus 96
5660 AB Geldrop

Aqua Nederland
Postbus 190
2700 AD Zoetermeer

VNO-NCW
t.a.v. Platform Biociden
Postbus 93002
2509 AA Den Haag

Bijlage 1: Voorwaarden en toelichting

Definities

Leverancier. een bedrijf dat koper-zilverionisatieapparatuur op de Nederlandse markt brengt;
Koper-zilverionisatieapparatuur. apparatuur waarmee via elektrolytische weg koper- en zilverionen in het leidingwater worden gebracht. De elektroden kunnen bestaan uit koper, zilver of een koperzilver legering.

Reikwijdte

Deze brief heeft betrekking op het gebruik van koper-zilverionisatieapparatuur ter bestrijding van legionellabacteriën in collectieve watervoorzieningen en collectieve leidingnetten als bedoeld in artikel 1 lid 1 onder j en k van de Waterleidingwet, die zich bevinden:

- op locaties die vallen onder artikel 17i van het Waterleidingbesluit, of
- op locaties waar vóór verzending van deze beleidsbrief koper-zilverionisatieapparatuur was geplaatst en voor die plaatsing door het College toelating bestrijdingsmiddelen (Ctb) een ontheffing voor proefdoeleinden is verleend, waarvan de proeftermijn is verlopen, of
- op andere locaties, die op verzoek van eigenaar van de installatie als zodanig door de VROM-Inspectie zijn aangewezen.

Doel

Doel van deze brief is de landelijke aanpak kenbaar maken van de bewindspersonen van Justitie, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid, en Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer inzake de toepassing van koper-ionisatieapparatuur, voortvloeiend op het besluit omtrent toelating van het Ctb op de aanvraag, zodat koper-zilverionisatieapparatuur kan worden toegepast in leidingwaterinstallaties (zoals hiervoor aangegeven onder "Reikwijdte") waar een (concrete dreiging van een) legionellosebesmetting aanwezig is en waar redelijkerwijs geen andere methoden voor legionellapreventie toepasbaar zijn.

Voorwaarden

Indien op een locatie koper-zilverionisatieapparatuur is geplaatst waarvoor nog geen toelating is verleend door het Ctb, wordt alleen afgezien van handhavend optreden op basis van art. 2 en 2a van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 (danwel de overeenkomstige bepalingen van de toekomstige Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden) jo. artikel 1a van de Wet op de economische delicten (Wed) als aan alle onderstaande voorwaarden wordt voldaan. Daarbij is de eigenaar/gebruiker van de installatie ervoor verantwoordelijk dat wordt voldaan aan de voorwaarden a) tot en met m), en is de leverancier ervoor verantwoordelijk dat wordt voldaan aan voorwaarden h), n) en o).

- a) De locatie moet vallen onder hetgeen bedoeld is onder "Reikwijdte" en moet middels zowel het Meldingsformulier Leverancier (bijlage 2) als het Meldingsformulier Gebruiker (bijlage 3) bij het Ministerie van VROM zijn aangemeld.
- b) Er moet voor de betreffende locatie een deugdelijke risicoanalyse zijn uitgevoerd overeenkomstig artikel 17k en Bijlage F van het Waterleidingbesluit.
- c) De in artikel 17j van het Waterleidingbesluit bedoelde waarde voor legionellabacteriën wordt op de betreffende locatie overschreden, dan wel aan de hand van microbiologische analyses of de uitgevoerde risicoanalyse kan aannemelijk gemaakt worden dat er een daadwerkelijke legionellabesmetting dreigt.
- d) Er is sprake van een omvangrijke en/of complexe leidingwaterinstallatie.
- e) Door de eigenaar kan aangetoond worden dat toepassing van thermisch beheer of fysische technieken redelijkerwijs – technisch of financieel gezien - niet mogelijk is.
- f) Er moet overeenkomstig artikel 17i van het Waterleidingbesluit een beheersplan zijn opgesteld en worden uitgevoerd dat gericht is op voortdurende borging van de effectiviteit van de apparatuur in de gehele achterliggende installatie en het voorkómen van ongewenste neveneffecten.
- g) Van de uitvoering van het beheersplan wordt verslag gedaan in het logboek, overeenkomstig artikel 17n van het Waterleidingbesluit.
- h) Iedere keer als er een voornemen bestaat om koper-zilverionisatieapparatuur op een bepaalde locatie voor het eerst in werking te stellen, dienen de leverancier en de gebruiker dit uiterlijk 2 weken voor de inwerkingstelling te melden door toezending van de volledig ingevulde en ondertekende meldingsformulieren (zie bijlagen 2 en 3) te zenden aan het daarop vermelde adres.
- i) Vanaf de inwerkingstelling wordt het volgende meetprogramma uitgevoerd: maandelijkse bemonstering op legionella, koper, zilver en koloniegetal. De maandelijkse bemonstering van een parameter kan worden vervangen door een 3-maandelijkse, indien gedurende drie

achtereenvolgende maandelijkse metingen geen waarden gevonden zijn boven de in k) gestelde maximumwaarde. De 3-maandelijkse metingen kunnen worden vervangen door halfjaarlijkse metingen, indien gedurende drie achtereenvolgende 3-maandelijkse metingen geen waarden gevonden zijn boven de in k) gestelde maximumwaarde. Voor bepalen van het aantal meetpunten moet Bijlage G van het Waterleidingbesluit worden toegepast. De VROM-Inspectie kan bepalen dat het de meetfrequentie of het aantal meetpunten verhoogd of verlaagd wordt. Met hierboven beschreven meetprogramma wordt invulling gegeven aan de plicht op grond van het Waterleidingbesluit om bij behandeling van het water een meetprogramma op te stellen en uit te voeren.

- j) Bij de uitvoering van de analyses zijn artikel 10 en Bijlage C van het Waterleidingbesluit van toepassing. De meetresultaten worden vermeld in het logboek.
- k) Het behandelde water moet aan de tappunten voldoen aan artikel 4, eerste lid en Bijlage A van het Waterleidingbesluit; voor zilver geldt daarbij een waarde van 100 microgram per liter. De koper-zilverionisatieapparatuur moet zijn beveiligd tegen overdosering.
- l) Eventueel kunnen door de daartoe bevoegde toezichthouders aanvullende gebruiksvoorwaarden worden opgelegd ter beperking van risico's voor werknemers, volksgezondheid of milieu.
- m) Eventuele overschrijding van de onder k) genoemde waarden dient terstond te worden gemeld aan de VROM-Inspectie.
- n) Binnen 6 maanden na verzending van deze beleidsbrief dient de leverancier
 - o in het kader van de Bestrijdingsmiddelenwet een volledige aanvraag voor een toelating in te dienen bij het Ctb. De resultaten die zijn verkregen uit eventuele proefonthefingen, verleend door het Ctb in het kader van de Bestrijdingsmiddelenwet, dienen onderdeel te zijn van deze aanvraag;
 - o in het kader van het Waterleidingbesluit een Attest Toxicologische Aspecten (ATA) aan te vragen bij Kiwa.
- o) Voor leveranciers die ten tijde van de verzending van deze beleidsbrief nog geen koper-zilverionisatieapparatuur op de markt hebben gebracht, gaat de onder n) genoemde termijn van 6 maanden lopen op het moment dat apparatuur van die leverancier voor het eerst in Nederland wordt geplaatst. Verder zijn alle voorwaarden onverkort van toepassing.

Gevolgen van niet-naleving van de voorwaarden

Bij constatering dat aan een of meer van bovengenoemde voorwaarden niet is voldaan, zal de VROM-Inspectie handhavend optreden jegens de verantwoordelijke voor de locatie waar de koperzilverionisatieapparatuur is geplaatst en/of jegens de leverancier die de betreffende apparatuur op de markt brengt of heeft gebracht. Dit kan er toe leiden dat alle apparatuur die niet (meer) valt onder een ontheffing voor proefdoeleinden dan wel waarvoor (nog) geen toelating is verleend, dan onmiddellijk buiten bedrijf wordt gesteld.

Geldigheidsduur van deze beleidsbrief

Deze brief geldt maximaal drie jaar, tenzij:

- door het Ctb een besluit is genomen over de aanvraag tot toelating van betreffende koper-zilverionisatieapparatuur, ook in het geval tegen dit besluit bezwaar of beroep wordt ingesteld, of
- in het kader van de Biocidenrichtlijn een voor Nederland bindend Europees besluit wordt genomen over koper-zilverionisatie, of
- (inter)nationaal een voor Nederland bindend besluit wordt genomen om de normen voor koper of zilver in drinkwater in belangrijke mate te verlagen.

Relatie met oordeel Ctb over toelaatbaarheid

Aan deze brief kan geen enkel recht worden ontleend inzake een eventuele toelating door het Ctb.

Verhaal van kosten en schade

De kosten van de uitvoering van deze beleidsbrief en de eventuele schade die mogelijk gepaard gaat met eventuele weigering van de toelating door het Ctb kunnen in geen geval op het Ministerie van VROM verhaald worden.

Toelichting

De afgelopen jaren is door het Ctb voor ongeveer 40 locaties in het kader van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 een tijdelijke ontheffing voor proefdoeleinden verleend voor gebruik van koper-zilverionisatieapparatuur ter bestrijding van legionellabacteriën in leidingwater.

De termijn voor een aantal van deze proefontheffingen is inmiddels verlopen, zodat deze installaties formeel gezien verwijderd zouden moeten worden.

Proefontheffingen dienen echter uitsluitend om (praktijk)gegevens te verkrijgen, noodzakelijk voor het indienen voor een aanvraag tot toelating. Een proefontheffing kan niet dienen ter vervanging van een reguliere toelating.

Tot op heden zijn er - vanwege puur praktische en logistieke redenen - door de leveranciers nog geen aanvragen ingediend. Mijn standpunt is dat dergelijke aanvragen thans met spoed ingediend moeten worden, zodat het Ctb dergelijke aanvragen voor koper-zilverionisatie binnen de daarvoor gegeven wettelijke termijn kan beoordelen. Gezien het zwaarwegende belang van de volksgezondheid in deze, is de verwachting dat koper-zilverionisatie voor bepaalde locaties met hardnekkige legionellaproblemen - onder de nodige voorwaarden - toegestaan kan worden en toegepast kan blijven, aangezien andere preventietechnieken op die locaties redelijkerwijs onvoldoende soelaas (zullen) bieden. Teneinde ongeregeerd handelen in strijd met de wet te voorkomen in de periode dat nog geen besluit is genomen over de toelatingsaanvraag en om duidelijkheid te verschaffen over de rechten en plichten van de eigenaren en leveranciers, is onderhavige beleidsbrief ontwikkeld.

Het standpunt dat ik in de brief heb ingenomen, geldt in principe alleen voor locaties die zijn genoemd in artikel 17i van het Waterleidingbesluit (zoals zorginstellingen, hotels en dergelijke). Dit zijn locaties waar op basis van gegevens van de GGD's is gebleken dat in het verleden mensen daadwerkelijk besmet zijn met legionellabacteriën en die daarom moeten voldoen aan de specifieke preventievoorschriften van Hoofdstuk IIIC van het Waterleidingbesluit.

Uit oogpunt van terughoudendheid is het ongewenst om in het kader van deze beleidsbrief ook koper-zilverionisatie toe te staan op andere locaties, waar alleen een zorgplicht voor deugdelijk leidingwater geldt (zoals scholen, sportinrichtingen en dergelijke), aangezien de besmettingsrisico's (en dus de noodzaak tot het toepassen van deze brief) daar veel minder evident zijn.

Hierop wordt alleen een uitzondering gemaakt voor die locaties waarvoor in het verleden een proefontheffing door het Ctb is afgegeven. Daar kan de apparatuur dus in bedrijf blijven mits - na verstrijken van de proeftermijn - wordt voldaan aan de in deze brief gestelde voorwaarden. Daarnaast heeft de VROM-Inspectie de mogelijkheid om in specifieke situaties op aanvraag van de eigenaar een locatie aan te wijzen. Gedacht kan worden aan locaties die niet onder artikel 17i Waterleidingbesluit vallen, maar waar grote aantallen legionellabacteriën worden gevonden en waar de eigenaar op basis van zijn zorgplicht wat aan wil doen. Tevens kan gedacht worden aan locaties waar jaren terug met mondelinge dan wel telefonische toestemming van de VROM-Inspectie koper-zilverionisatieapparatuur is geplaatst en pas later een proefontheffing bij Ctb is aangevraagd, die is afgewezen vanwege het feit dat de apparatuur al enige tijd in bedrijf was.

In de voorwaarden worden onder meer nadere eisen gesteld aan de locaties en aan de maatregelen die moeten worden getroffen om de effectiviteit te waarborgen en ongewenste neveneffecten zoveel mogelijk te voorkomen.

Belangrijk element is de melding van locaties waar koper-zilverionisatieapparatuur wordt geplaatst. Daarmee wordt inzicht verkregen in de mate waarin van de brief gebruik wordt gemaakt en kan toezichhoudend en handhavend worden opgetreden.

Het is de gedeelde verantwoordelijkheid van de leverancier en de eigenaar/gebruiker om te bepalen of in de concrete situatie aan de voorwaarden wordt voldaan om tot plaatsing van koper-zilverionisatieapparatuur over te kunnen gaan. In het meldingsformulier is aangegeven wie voor de uitvoering van welke voorwaarden verantwoordelijk is. De melding impliceert niet dat de VROM-Inspectie van geval tot geval toestemming zou moeten geven voordat de apparatuur geplaatst en inwerking gesteld wordt.

Een zeer belangrijke voorwaarde is dat de leverancier binnen de onder n) of o) gestelde termijn een volledige aanvraag tot toelating moet hebben ingediend bij het Ctb. Daarmee wordt een eerste stap gezet naar een besluit aangaande de toelating in het kader van de Bestrijdingsmiddelenwet en komt er concreet zicht op beëindiging van de formeel gezien illegale situatie.

De geldigheidstermijn van de beleidsbrief is gesteld op maximaal 3 jaar na dagtekening ervan. Deze termijn is gebaseerd op de inschatting dat redelijkerwijs binnen deze periode door het Ctb een oordeel is uitgebracht over de ingediende aanvragen voor een toelating.

Bijlage 3: Meldingsformulier Gebruiker

Meldingsformulier voor eigenaar/gebruiker koper-zilverionisatieapparatuur

Bedrijfsgegevens van de eigenaar/gebruiker

Bedrijfsnaam gebruiker	
Soort locatie*	
Naam contactpersoon	
Postadres	
Postcode	
Plaats	
Telefoonnummer	
Faxnummer	
e-mailadres	

*Hier een van onderstaande letters invullen:

- A = Zorginstelling, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder a Waterleidingbesluit
- B = Logiesgebouw, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder b Waterleidingbesluit
- C = Asielzoekerscentrum, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder c Waterleidingbesluit
- D = Celgebouw, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder d Waterleidingbesluit
- E = Badinrichting, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder e Waterleidingbesluit
- F = Kampeerterrein, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder f Waterleidingbesluit
- G = Jachthaven, bedoeld in artikel 17i, eerste lid onder g Waterleidingbesluit
- H = een andere locatie (benoemen!)

Gegevens m.b.t. de gebruikte koper-zilverionisatieapparatuur

Bedrijfsnaam Leverancier	
Adresgegevens leverancier	
Naam product	
Plaatsingsdatum	

Eigenaar/gebruiker verklaart dat wordt en zal worden voldaan aan voorwaarden a) tot en met m) uit de brief van de Staatssecretaris van VROM d.d. februari 2007, kenmerk BWL/2006 339512, inzake landelijke aanpak verboden toepassing van koper-zilverionisatie ter preventie van legionellabacteriën in collectieve leidingwaterinstallaties.

Plaats:

Datum:

Naam:

Handtekening:

Formulier zenden aan:

Ministerie van VROM, DGM/BWL IPC 625, t.a.v. W. Reinhold, Postbus 30945, 2500 GX Den Haag
Fax 070- 339 1288; e-mail: wilfred.reinhold@minvrom.nl